

STATISTIKENS FRAMSTÄLLNING

Försäljning av mineralgödsel för jord- och trädgårdsbruk

Ämnesområde

Miljö

Statistikområde

Gödselmedel och kalk

Produktkod

MI1002

Referenstid

Från den 1 juli 2017 till den 30 juni 2018 (Gödselår).

Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	SCB
Kontaktinformation	Gunnel Wahlstedt
E-post	gunnel.wahlstedt@scb.se
Telefon	010-479 62 45

Innehåll

1	Statistikens sammanhang.....	3
2	Undersökningsdesign	3
2.1	Målstorheter	3
2.2	Ramförfarande	3
2.3	Förfaranden för urval och uteslutning	4
2.3.1	Urvalsförfarande.....	4
2.3.2	Uteslutning från insamling (cut-off)	4
2.4	Insamlingsförfarande.....	4
2.4.1	Datainsamlingsmetoder	4
2.4.2	Mätning.....	4
2.4.3	Bortfallsuppföljning	5
2.5	Bearbetningar.....	5
2.6	Granskning.....	5
2.6.1	Granskning under insamlingen	5
2.6.2	Granskning av mikrodata	5
2.6.3	Granskning av makrodata	6
2.6.4	Granskning av redovisning	6
2.7	Skattningsförfarande	6
2.7.1	Principer och antaganden	6
2.7.2	Skattningsförfarande för målstorheter.....	6
2.7.3	Skattningsförfarande för tillförlitlighet.....	7
2.7.4	Röjandekontroll	7
3	Genomförande	7
3.1	Kvantitativ information	7
3.2	Avvikelser från undersökningsdesignen	7

1 Statistikens sammanhang

Statistiken om Försäljning av mineralgödsel för jord- och trädgårdsbruk visar försäljningen av växtnäringsämnen i mineralgödsel. Den belyser mängden såld växtnäring per utnyttjad åkerareal och ger uppgifter om innehållet av metallen kadmium i fosforgödselmedlen. Syftet med undersökningarna är att få data inom växtnäringsområdet som kan användas för att belysa jordbrukets miljöpåverkan. Statistiken bygger på uppgifter som samlas in årligen.

I detta dokument beskrivs upplägg och genomförande av undersökningen som resulterar i statistiken om Försäljning av mineralgödsel för jord- och trädgårdsbruk. Dokumentet kompletterar kvalitetsdeklarationen för statistiken om Försäljning av mineralgödsel för jord- och trädgårdsbruk som finns tillgänglig på www.scb.se/mi1002 under rubriken Dokumentation.

2 Undersökningsdesign

2.1 Målstorheter

De statistiska målstorheter som statistiken avser att belysa är:

- försålda kvantiteter näringsämne i ton för kväve, fosfor, kalium och svavel
- försålda kvantiteter näringsämne per hektar (ha) utnyttjad åkermark för kväve, fosfor, kalium och svavel
- mängden kadmium i kilogram (kg) för de försålda partierna av fosforgödsel
- försålda kvantiteter näringsämne i ton för kväve, fosfor, kalium och svavel i form av produkter tillåtna vid ekologisk odling.

2.2 Ramförfarande

Producenter, importörer och/eller försäljare av mineralgödselmedel var till och med december 2009 skyldiga att betala särskilda miljöavgifter med hänsyn till gödselmedlens kväve- och kadmiuminnehåll. SCB/Jordbruks-verket erhöll då årligen en förteckning från Skatteverket över företag som betalt sådana miljöavgifter. Beskattningen av gödselmedel slopades 1 januari 2010. En aktuell ram för populationen skapas numera genom att komplettera uppgiftslämnande företag i ramen från 2009 med nytillkomna företag på marknaden. Företag som upphört med försäljning av mineralgödsel tas bort från ramen.

Observationsobjekt samt uppgiftslämnare är företag av typen producenter (tillverkare), importörer och/eller försäljare av mineralgödselmedel. Dessa kan kontaktas via epost, post eller telefon.

I de fall uppgift om växtnäringsinnehåll i form av kväve, fosfor, kalium och svavel saknades hämtas uppgifter om produkternas innehåll av olika ämnen även från publicerade innehållsdeklarationer för enskilda gödselmedel.

2.3 Förfaranden för urval och uteslutning

2.3.1 Urvalsförfarande

Totalundersökning, inget urval görs.

2.3.2 Uteslutning från insamling (cut-off)

Ingen del av målpopulationen utesluts från direktinsamling.

2.4 Insamlingsförfarande

2.4.1 Datainsamlingsmetoder

Uppgiftsinsamlingen om mineralgödsel försäljningen till jord- och trädgårdsbruket sker samordnat mellan SCB och Jordbruksverket. Uppgifterna inhämtades via ett elektroniskt frågeformulär. För de uppgiftslämnare som så önskade fanns möjlighet att lämna uppgifter elektroniskt i annat format. Undersökningen är frivillig och genom att erbjuda flexibilitet ökar svarsbenägenheten hos uppgiftslämnarna.

Uppgifterna samlades in under perioden november 2018–april 2019 och avsåg försäljning för gödselåret 2017/18, från den 1 juli 2017 till den 30 juni 2018. Vid oklarheter kan återkontakter göras via telefon eller e-post.

2.4.2 Mätning

Uppgifterna insamlades via ett elektroniskt frågeformulär i Excel (se bilaga 2). Frågeformuläret omfattar uppgifter om namn på gödselmedlet, medlets näringsinnehåll med avseende på kväve (N), fosfor (P), kalium (K) och svavel (S) samt genomsnittlig halt av kadmium (Cd) i fosforgödselmedlen. De försålda kvantiteterna, uttryckta i ton, av olika medel ska redovisas per län. Uppgifter om de försålda mängderna av olika mineralgödselmedel under gödselåret 2017/18 (1 juli 2017–30 juni 2018) insamlades. Endast produkter avsedda för yrkesmässigt jord- och trädgårdsbruksändamål ska redovisas.

Information om de slutliga observationsvariablerna och statistikens detaljerade innehåll finns på SCB:s webbplats. Där beskrivs alla variabler och värdemängder m.m. Dokumentationen finns på <https://www.h6.scb.se/metadata/mikrodataregister.aspx> under respektive undersökning. Mer information om variabler finns även i kvalitetsdeklarationen.

2.4.3 Bortfallsuppföljning

Ett fåtal aktörer på marknaden svarar för över 95 procent av all försäljning. Enstaka mindre aktörer kan vara ovilliga att lämna uppgifter. Genom förnyade kontakter med dem som inte inkommit med svar höjs svarsfrekvensen. Beroende på uppgiftslämnarnas situation kan anpassningar göras så att deras uppgiftslämnande underlättas.

2.5 Bearbetningar

Lämnade kvantitetsuppgifter har kompletterats med uppgifter från publicerade innehållsdeklarationer för enskilda gödselmedel i de fall uppgift om växtnäringsinnehåll i form av kväve, fosfor, kalium och svavel saknades. Även för mindre kvantiteter där uppgift om fosforgödselmedlens innehåll av metallen kadmium saknades har kompletteringar gjorts. Dessa kompletteringar är nödvändiga för att kunna använda alla inkomna uppgifter och ökar resultatens tillförlitlighet och fullständighet. Uppgifterna om växtnäringsinnehåll får betraktas som relativt säkra.

Efter registrering och granskning av insamlade uppgifter omräknas uppgivna kvantiteter handelsvara till rena näringsämnen och summeras till län, länsgrupper och riket. Med hjälp av arealuppgifter från Jordbruksverkets statistiska meddelande SM JO 10 SM 1802, korrigerad version 2019-04-15 (Jordbruksmarkens användning 2018 Slutlig statistik) beräknas genomsnittlig gödselgiva av olika näringsämnen per hektar utnyttjad åkermark. Utnyttjad åkermark har definierats som summa åkermark exklusive träda och ospecificerad åkermark.

2.6 Granskning

Uppgifterna granskas av ämneskunnig personal vid SCB. I samband med bearbetning av uppgifterna görs manuella och maskinella kontroller.

2.6.1 Granskning under insamlingen

Inkommande uppgifter granskas inledningsvis översiktligt med avseende på fullständighet för möjlighet till snabb återkontakt.

2.6.2 Granskning av mikrodata

Efter datainsamlingen granskas det insamlade materialet på företagsnivå och produktnivå, s.k. mikrogranskning. Arbetet utförs av sakkunniga granskare. Det görs summakontroller, rimlighetskontroller, kontroller för att undvika att leveranser inte redovisas dubbelt med mera.

2.6.3 Granskning av makrodata

Granskning av de framräknade statistikresultaten för olika redovisningsgruppernas, så kallad makrogranskning, görs i Excel. Exceltabellerna utgör också det slutliga underlaget för tabellerna som ingår i de statistiska meddelanden som publiceras. De kontroller som görs är framförallt summeringskontroller, logiska kontroller, avstämningar mot senaste årgång samt mot annan publicerad statistik.

2.6.4 Granskning av redovisning

Granskning inför publicering av tabellerna till statistiska meddelanden (SM) görs i Excel. Analyserande text skrivs och granskas i Word. Granskning av slutlig text, tabeller och layout i det statistiska meddelandet görs i pdf-filerna inför publicering. Tabeller i SSD granskas innan publicering genom avstämning mot tidigare år och mot SM-tabellerna.

2.7 Skattningsförfarande

2.7.1 Principer och antaganden

Vid skattningsarna antas fullständig ramtäckning.

För de uppgiftslämnare som inte har kunnat regionalisera sin försäljning har approximationer fått göras för att erhålla läns- och länsgruppskattningar. Kvantiteterna har då fördelats efter hur den totala kvantiteten försåld mineralgödsel föregående år fördelade sig procentuellt per län.

2.7.2 Skattningsförfarande för målstorheter

Endast punktskattningar beräknas, och de statistiska mått som beräknas är summor för försålda mineralgödselmängder (omräknat till mängd näringsämne respektive mängd kadmium), samt medelvärde av försåld mängd uttryckt i näringsämne per hektar utnyttjad åkermark. För den senare beräkningen sammanvänds undersökningsresultaten med uppgifter om länsvisa uppgifter om areal utnyttjad åkermark från jordbruksstatistiken.

Total försåld mängd av ett visst näringsämne skattas med:

$$\hat{N}_{total} = \sum_u X \cdot N_{andel}$$

Där u = objekt (uppgiftslämnare), X är mängd försåld mineralgödsel räknat i handelsvara och N_{andel} är andelen näringsämne. Eftersom det är fråga om en totalundersökning används inga uppräkningsstal, och det skattas heller inga varianser.

Mängden försålt näringsämne per hektar utnyttjad åkermark, N_{ha} , skattas med:

$$\hat{N}_{ha} = \frac{\hat{N}_{total}}{\hat{Areal}}$$

där skattningen av N_{total} är enligt ovan, och arealskattningen erhålls från jordbruksstatistiken. Samma formler används för de olika redovisningsgrupperna.

2.7.3 Skattningsförfarande för tillförlitlighet

Undersökningen är en totalundersökning och inga osäkerhetsmått redovisas. I denna statistik förekommer osäkerhet från eventuella dubbelräkningar, övriga mätfel, bearbetningsfel och bortfallsfel som kan påverka resultatets kvalitet. Störst inverkan på resultatet bedöms uppstå från osäkerhet vid uppdelningen av försålda kvantiteter per län, vilket gör att den regionala redovisningen är osäker.

Inga imputeringar görs normalt vid objektsbortfall. För 2017/18 saknades uppgifter från en av de större och två av de mindre aktörerna på marknaden. För 2017/18 saknades uppgifter från en av de större aktörerna på marknaden. Försäljningen från detta företag har modellskattats på så sätt att de kvantiteter som företaget lämnade för gödselår 2016/17 räknats ned utifrån den minskade försäljning som redovisats av de svarande företagen för gödselåret 2017/18. Bortfallet av uppgifter från det företaget bedöms därmed inte leda till något större fel av betydelse, men ökar osäkerheten i de redovisade resultaten.

2.7.4 Röjandekontroll

Röjandekontroll har genomförts för att uppgifter om enskilda företag inte ska gå att utläsa ur statistiken. Skattade målstorheter redovisas därför endast om punktskattningarna är baserade på ett tillräckligt stort antal svar.

3 Genomförande

3.1 Kvantitativ information

I undersökningen har uppgifter från ett uppemot ett tjugotal företag ingått. Ett fåtal företag svarar dock för huvuddelen av försäljningen till jordbruk och yrkesmässigt trädgårdsbruk. Några uppgiftslämnare bidrar till statistiken enbart genom att fördela sin försäljningen (i procent) mellan olika län. Tre företag varav ett av de större har i år valt att avstå från att svara.

3.2 Avvikelser från undersökningsdesignen

Undersökningen genomfördes enligt plan vad gäller design.

Bilaga 1. Missiv (följebrev)

Hej där.

Så har det blivit dags igen för undersökningen av mineralgödselsförsäljning som vi på Jordbruksverket och Statistiska centralbyrån genomför varje år. Undersökningen är viktig för att kunna följa upp miljömål och ta fram ekonomiska kalkyler inom jord- och trädgårdsbruket, men också för att ge en årlig bild över marknadsläget för gödselmedel.

Undersökningen gäller bara gödselmedel som under perioden **1 juli 2017 till och med 30 juni 2018** använts i **yrkesmässigt jord- eller trädgårdsbruk** – inte medel för skogsbruk, hemträdgårdar, gräsmattor, golfbanor eller idrottsplaner.

Jag har bifogat en blankett som ni kan använda för att skicka in uppgifterna, men om ni hellre vi göra ett utdrag i något annat format så går det givetvis också bra.

Uppgifterna ni skickar in är sekretesskyddade enligt 24 kap 8 § offentlighets- och sekretesslagen (SFS 2009:400) och kommer bara att användas för statistiska ändamål. I den statistik som produceras är det inte möjligt att härleda uppgifter till enskilda företag eller personer.

Instruktioner:

1. Fyll i gödselmedlets tillverkare, medlets namn och om det är tillåtet att använda i ekologisk odling.
2. Fyll i sålda mängder – mätt i ton handelsvara – fördelat på de län dit försäljningen gått, samt summerat i "Hela Riket". Om det är omöjligt att särskilja län, fyll då bara i den totala försäljningen i fältet "Hela Riket".
3. För gödselmedel som **inte** tillverkas av Yara, fyll i medlets innehåll av näringsämnen kväve, fosfor, kalium och svavel, även om gödslet bara innehåller vissa av dessa näringsämnen, eller enstaka procent av dem. För medel som innehåller fosfor fyller ni också i kadmiuminnehållet, mätt i gram kadmium per ton fosfor.
4. I de fall ni sålt vidare ett gödselmedel som ni själva köpt in från en **svensk** producent eller importör, ange då varifrån ni köpt gödselmedlet i fältet "Vi har köpt vårt gödsel från:". Detta för att vi inte ska räkna försäljningen av samma gödselmedel flera gånger.
5. Skicka det hela via e-post till jorgen.persson@jordbruksverket.se

Alla de vänligaste, Jörgen

Jörgen Persson
Statistikenheten
Jordbruksverket
036-15 59 43

Bilaga 2. Frågeformulär

A	B	C	D	E
	<i>Exempel</i>	<i>Gödselmedel 1</i>	<i>Gödselmedel 2</i>	<i>Gödselmedel 3</i>
Gödselmedlets tillverkare:	Yara			
Gödselmedlets namn:	Yaramila 21-3-10			
Tillåtet i ekologisk odling?	Ja eller Nej			
Kväve, N (%)	21			
Gödselmedlets näringsinnehåll				
Fosfor, P (%)	3			
Kalium, K (%)	10			
Svavel, S (%)	4			
Kadmiumhalt, Cd (gram/ton fosfor)	3			
Stockholms län (ton)				
Uppsala län (ton)				
Södermanlands län (ton)				
Östergötlands län (ton)	500			
Jönköpings län (ton)				
Kronobergs län (ton)				
Kalmar län (ton)				
Såid mängd gödsel				
Gotlands län (ton)				
Blekinge län (ton)				
Skåne län (ton)				
Hallands län (ton)				
Västra Götalands län (ton)	2000			
Värmlands län (ton)				
Örebro län (ton)				
Västmanlands län (ton)				
Dalarnas län (ton)				
Gävleborgs län (ton)				
Västernorrlands län (ton)				
Jämtlands län (ton)				
Västerbottens län (ton)				
Norrbotens län (ton)				
Hela Riket (ton)	2500			
Vi har köpt gödslet från:	DLA Agro			
Kommentarer:				